

Vor fi plânsetele și scrâșnirea dinților

Dreptul la oraș

26 iunie 2021

Odată cu creșterea militarizării frontierei croato-bosniace și într-un mediu general ostil față de migranți, în ultimele luni ruta balcanică s-a mutat către România. Din octombrie 2020, a existat o creștere bruscă a numărului de persoane care trec granița în Serbia și ajung în sau în jurul Timișoarei, cel mai mare oraș din sud-vestul României. Numai în 2020, numărul cererilor de azil din România s-a triplat, de la media anuală de 2.000 la aproximativ 6.000 de persoane. LOGS – Grup de Inițiative Sociale, un ONG local care oferă zilnic ajutor migranților, raportează între 500-1.000 de persoane noi care sosesc în Timișoara în fiecare lună. Un segment mare reușește să părăsească țara prin Ungaria și cel mai frecvent spre Austria, Germania și Belgia.

Noi suntem un mic colectiv cu orientare anarhistă din Timișoara. Domeniile noastre de interes sunt justiția în domeniul locuințelor și dreptul la oraș. În ultimele luni, am oferit asistență migranților și refugiaților, în special persoanelor multiplu-marginalizate în funcție de locația lor socială, care nu se încadrează în logica compartimentată a ajutorului umanitar. În acest articol, vrem să împărtășim câteva dintre lucrurile pe care le-am văzut și auzit în ultimele săptămâni de la prietenii noștri aflați în mișcare prin regiune.

Centrul local de refugiați este o tabără cu mai multe dormitoare și un spațiu deschis, conceput pentru 100-150 de persoane. Nu există nicio modalitate rezonabilă în care centrul ar putea gestiona în mod corespunzător 300-350 de persoane cu o ocupație mare a locurilor, așa cum se întâmplă în prezent. Imaginile trimise în ultimele săptămâni de prietenii care locuiesc acolo sunt șocante: spații supraaglomerate, amenajări de locuit improvizate și precare, cu saltele la sol, bucătării și băi murdare. F., o tânără din Siria care a mers pe jos pe tot traseul din Grecia până în România, spune că nu a văzut nimic asemănător acestor condiții în nicio altă țară. Dacă la început această situație era de înțeles din cauza rapidității cu care au avut loc aceste schimbări neașteptate, acum – șase luni mai târziu – fără extinderea personalului, ba mai mult, fără canalizarea resurselor, fără extinderea spațiilor, poate fi această realitate interpretată în alt mod decât ca neglijență (ne)gestionată?

Lipsiți de orice altă acomodare, majoritatea migranților care ajung în Timișoara se adăpostesc ilegal în diferite locuri din oraș. În orice moment, există în jur de 200-300 de migranți care dorm fără adăpost, în clădiri abandonate sau pe câmpuri deschise, uneori la temperaturi sub zero grade. Mulți sunt copii cu vârsta cuprinsă între 14 și 15 ani, iar unii au vârsta de până la 8 ani.

Dacă ești bolnav, ai dizabilități, probleme mentale sau neurodivergent, situația este și mai gravă. Ne-am întâlnit cu H. într-un din taberele informale de la marginea orașului. Prietenii săi – cu care am fost în contact – ne-au chemat să ajutăm pentru că trecea printr-un episod psihotic legat de faptul că este bipolar. Într-un trecea printr-un episod destul de acut de psihoză, lipsit de resursele necesare pentru a gestiona situația la nivel comunitar, ne-am decis să-l ducem la o clinică de psihiatrie. Ceea ce a urmat a fost o desfășurare kafkiană a evenimentelor. În primul rând, personalul medical, nu a dorit să-l vadă deloc, apoi l-au plimbat de la o facilitate la alta fără să ne informeze și, în cele din urmă, a încercat să-l externeze fără nicio formă de sprijin. Toate acestea s-ar fi întâmplat, chipurile, cu acordul lui. Este greu de crezut că așa ar sta lucrurile, având în vedere că nu vorbește engleza și că nu i s-a oferit un traducător (ca să nu mai vorbim de faptul că trecea printr-un episod psihotic). De-a lungul acestui proces, personalul medical a furnizat informații înșelătoare și chiar a mințit în mod flagrant în legătură cu situația sa. În cele din urmă, a fost transferat la un centru de detenție pentru „străini” (în satul Horia, din județul Arad din apropiere), cu ajutorul poliției de frontieră – întărind încă o dată convența istorică a psihiatriei cu statul carceral, aflat în serviciul capitalismului heteropatriarhal și abilist. UE a exportat responsabilitățile de gestionare a frontierei către România, dar fără beneficiile deschiderii depline a frontierelor UE către statul român și poziției sale în capitalismul global. Iar instituția psihiatriei se dovedește a fi doar un instrument în plus pentru această poliție a frontierelor; este folosită încă o dată pentru controlul sau dispariția corpurilor necontrolate – în acest caz, corpurile migranților.

Încă nu știm – aproape o lună mai târziu – nimic despre starea actuală de sănătate a lui H. Când încercăm să-l contactăm, suntem trimiși peste tot, precum K în Castelul lui Kafka. De la centrul de detenție din Horia, el va fi trimis înapoi în Serbia sau direct în țara sa natală. Sau va aștepta ca cererea sa de azil să fie respinsă și abia după aceea să fie trimis înapoi. Acestea sunt opțiunile sale.

Majoritatea migranților sunt bărbaților. Dar uneori sunt femeii și familiii întregi. A fi femeie face ca navigarea geografiilor precare să fie mult mai complicată. Ne-am întâlnit cu M. și S. în urmă cu câteva zile, două femei din Siria și, respectiv, din Tunisia. Au solicitat azil în România și așteaptă răspunsul – un proces care ar putea dura câteva luni. Ar dori să rămână aici în țară și să obțină statutul de refugiat. Cu câteva zile în urmă, ele ne-au contactat pentru a-i ajuta cu cazările temporare. Tabăra este prea murdară și nesigură pentru ca femeile singure să locuiască în prezent, mai ales dacă e vorba de perioade mai lungi, în mare parte din cauza amenințării violenței de gen.

Fiecare vector de marginalitate adaugă un strat suplimentar de oroare în interacțiunile cu statul. Am asistat la tratarea prietenilor queer și trans cu o totală lipsă de umanitate; în mod constant numiți greșit, identitățile lor invalidate, corpurile lor supuse unui control meticulos și constant. Este sfâșietor de fiecare dată când ne confruntăm cu oameni care fug de război sau persecuții guvernamentale și pentru care această țară nu este dispusă să le ofere nici măcar un pat decent. Sau chiar și un cort. Sau un duș. Sau o toaletă. Simțim o rușine de nedescris. Și lipsă de speranță. Și furie.

Pe lângă toate nenorocirile și suferințele, am auzit multe relatări legate de violență din partea poliției (sau a persoanelor care se prezintă ca polițiști) atât la graniță, cât și în jurul orașului. Când un ONG local a încercat să facă publice astfel de cazuri, poliția a răspuns nu prin inițierea unei anchete, ci prin amenințarea ONG-ului cu un proces. Indiferent dacă aceștia erau polițiști de serviciu sau în afara serviciului sau gunoarie de extremă dreapta care se prefăceau a fi polițiști, rezultatele sunt cicatricile, vânătăile și celularele sparte, obligația probei ar trebui să revină celor aflați la putere. Cu puțin timp în urmă, am primit un mesaj cu fotografii că într-un din taberele informale un tânăr migrant a fost bătut cu un baston de către oameni în uniformă de poliție și a trebuit să fie adus la spital. Este un copil de 15 ani din Afghanistan. Ce ar mai fi de spus? Ce cuvinte s-ar potrivi?

Abuzul se extinde dincolo de centrele de refugiați sau de zonele de trecere a frontierei. La sfârșitul lunii aprilie, după un incident violent comis între două grupuri de migranți și cu puțin înaintea Paștelui ortodox, autoritățile din Timișoara s-au folosit de opinia publică (ne)favorabilă pentru a ridica toți migranții din oraș. Asemenea razii ale poliției au loc nu numai asupra locurilor unde se află migranții și în adunările lor obișnuite, ci și prin pensiuni și în alte locuri, ca urmare a ponturilor primite de la poliție. Acest lucru este deosebit de îngrijorător, deoarece în Timișoara există o istorie a „denunțării indezirabililor”. Am auzit de la prietenii migranți că poliția îi „vânează” prin tot orașul. Am auzit chiar de la personalul de hosteluri că poliția i-a amenințat să nu accepte niciun refugiat drept chiriaș.

Această situație se desfășoară zilnic de la incidentul menționat la sfârșitul lunii aprilie. În primul rând, migranții arestați sunt aduși la sediul poliției de frontieră (aflat în oraș). Din experiența trecută, oamenii sunt ținuți acolo ore-n șir, fără mâncare sau apă sau chiar fără cele mai elementare facilități. De acolo sunt trimiși la unul dintre centrele de refugiați fie în Timișoara, fie la unul dintre celelalte cinci împrăștiate prin țară. (Despre procesul și problemele solicitării azilului politic în România, a se vedea transcrierea episodului podcast Radio Leneșx, aici). Din câte știm, în momentul de față li se va interzice să părăsească centrele de refugiați. Toate acestea încalcă flagrant legile naționale și internaționale – este ceva nu doar imoral, ci și ILEGAL!

Nimeni nu spune nimic. Nici UNHCR, a cărui misiune pe bune este să documenteze încălcările drepturilor migranților și refugiaților. Nici mass media locale, care sunt predominant conservatoare pe tema migrației. Există doar vocea unui ONG, a câtorva jurnaliști independenți și a câtorva personaje din biserică. Altfel, este liniște totală. Sub mirajul civilizației, noul primar al Timișoarei, Dominic Fritz, și actualul președinte, Klaus Iohannis, ne-au adus cu un pas mai aproape de state polițienești de extremă dreapta precum Ungaria și Polonia. Cu toate acestea, totul este în regulă!, cel puțin am rezolvat problema corupției... [sarcasm] Acum vor urma bătăi de tobă și valuri de aplauze liberale...

Într-o prelegere din 2016, Naomi Klein a declarat că „[o] cultură care pune atât de puțin preț pe viețile oamenilor de culoare încât este dispusă să lase ființele umane să dispară sub valuri, sau să se incendieze în centrele de detenție, va fi, de asemenea, dispusă să lase țările în care locuiesc oamenii de culoare să dispară sub valuri sau să se deshidrateze sub căldura aridă. Când acest lucru se va întâmpla,

teoriile ierarhiilor umane – că mai întâi trebuie să avem grijă de ai noștri – vor fi folosite pentru a raționaliza aceste decizii monstruoase. Deja facem această raționalizare, chiar dacă doar implicit.”

Acest lucru se întâmplă deja. Autoritățile o spun mereu în mod deschis. Gurile lor spun „trebuie să respectăm drepturile tuturor”, însă faptele lor spun „Timișoara pe primul lor, România pe primul loc.” Pentru reprezentanții statului (la toate nivelurile), refugiații nu sunt oameni, ci un flux de corpuri care trebuie gestionate. Ca un blocaj într-un curent fluvial care acumulează gunoi, acest surplus de populații care se acumulează la granițele Fortăreței Europa trebuie să fie îndepărat. Exportat (înapoi) în țările mai sărace, întemnițat pe termen lung, orice ar putea funcționa. Ceea ce vedem la firul ierbii este că migranții de astăzi sunt homo sacer: oameni care sunt în mod legal personae numai în măsura în care sunt făcute vizibile de către și pentru stat, dar altfel ale căror corpuri pot fi închise, aruncate sau distruse fără consecințe.

În locul unui final, am dori să-i salutăm pe toți tovarășii din alte țări care fac de mulți ani munca vitală de a sprijini oamenii aflați în mișcare, și tuturor celor care riscă totul în căutarea unei vieți mai bune pentru ei și pentru familiile lor. Niciun număr de cărți citite nu vă poate pregăti pentru nivelul de violență zilnică pe care statul capitalist îl aduce asupra migranților. Doar dacă rezistăm împreună ferm, în dragoste, grijă și solidaritate – începând cu cei care sunt cei mai vulnerabili – putem spera la o lume radical diferită.

Biblioteca Anarhistă

Dreptul la oraș
Vor fi plânsetele și scrâșnirea dinților
26 iunie 2021

<https://ro.baricada.org/>

ro.theanarchistlibrary.org